

بسمه تعالی

بررسی تطبیقی ارث زوجه در فقه اسلامی با نگاهی به قانون مدنی مصر

مؤلف:

زینب رحیمی تالارپشتی

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۸

سرشناسه: رحیمی تالارپشتی، زینب، ۱۳۶۰-
Rahimi Talarposhti, Zeinab
عنوان و نام پدیدآور: بررسی تطبیقی ارث زوجه در فقه اسلامی با نگاهی به قانون
مدنی مصر/مؤلف زینب رحیمی تالارپشتی.
مشخصات نشر: ارسطو، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۱۶۱ ص.
شابک: ۸-۳۵۹-۴۳۲-۶۰۰-۹۷۸:۴۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۴۹-۱۶۲.
موضوع: ارث (فقه)
موضوع: *Inheritance and succession (Islamic law)*
موضوع: ارث (فقه) -- مصر
موضوع: *Inheritance and succession (Islamic law) -- Egypt*
موضوع: زنان (فقه) -- مصر
موضوع: *Women (Islamic law) -- Egypt*
موضوع: زنان -- وضع حقوقی و قوانین -- مصر
موضوع: *Women -- Legal status, laws, etc. -- Egypt*
رده بندی کنگره: BP۱۹۷
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۵۶۹۵۶

نام کتاب: بررسی تطبیقی ارث زوجه در فقه اسلامی
با نگاهی به قانون مدنی مصر

مؤلف: زینب رحیمی تالارپشتی
ناشر: ارسطو (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

چاپ: مدیران

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۸-۳۵۹-۴۳۲-۶۰۰-۹۷۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir



انتشارات ارسطو



تقدیم بہ:

ساحت پیامبر مہربانی ہا حضرت محمد (ص) کہ دین کابل و بی بدیل اسلام را بہ
جهانیاں ہر یہ فرمودہ و وجودنا زمین برترین بانوی زمانہ دو عالم حضرت زہرا می
مرضیہ سلام اللہ علیہا. امیر است این ناچہنر در راہ شناخت حقائق دین مورد
عنایت آن بزرگواران قرار گیرد.

تقدیر و تشکر

اکنون که به لطف الهی پژوهش حاضر به اتمام رسیده، به رسم ادب و امتنان از راهبانی های مشفقانه و بی دریغ اساتید بزرگوار حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای جزایری، سرکار خانم اسکندر جوی و جناب آقای دکتر مؤمنی، صبوری و همکاری همسر دلسوز و دختر نازنینم، دعای خیر پدر و مادر مهربانم و تلاش دوستان و عزیزان همیشه همراهم، نهایت تشکر و قدردانی خود را ابراز می نمایم.

فهرست مطالب

شماره صفحه	عناوین
۱۱	پیشگفتار
۱۳	فصل اول : کلیات و مفاهیم
۱۵	۱. کلیات
۱۵	۱-۱. تبیین موضوع
۱۶	۱-۲. ضرورت و اهداف
۱۶	۱-۳. پیشینه تاریخی
۱۷	۱-۳-۱. دین یهود
۱۹	۱-۳-۲. دین مسیحیت
۱۹	۱-۳-۳. دین زرتشت
۲۰	۱-۳-۴. تمدن روم
۲۱	۱-۳-۵. تمدن بابل
۲۱	۱-۳-۶. تمدن چین و ژاپن
۲۱	۱-۳-۷. تمدن هند
۲۲	۱-۳-۸. تمدن مصر
۲۲	۱-۳-۹. تمدن یونان
۲۳	۱-۳-۱۰. تمدن عرب قبل از اسلام
۲۴	۱-۳-۱۱. تمدن ایران در دوره ساسانی

۲۶ ۲. مفاهیم
۲۶ ۲-۱. حقوق
۲۹ ۲-۲. ارث:
۳۱ ۲-۳. زوج و زوجه
۳۲ ۲-۴. ازدواج موقت و دائم
۳۵ فصل دوم: ارث زوجه در عقد دائم
۳۷ ۱. شروط ارث زوجه
۳۷ ۱-۱. وجود و صحت رابطه‌ی زوجیت
۴۰ ۱-۲. دائمی بودن نکاح
۴۰ ۱-۳. بقاء زوجیت تا زمان فوت
۴۵ ۱-۴. عدم ممنوعیت زوجه از ارث
۴۶ ۲. موانع ارث زوجه
۴۶ مقدمه
۴۶ ۲-۱. موانع دائمی
۴۷ ۲-۱-۱. کفر
۵۴ ۲-۱-۲. قتل
۵۷ ۲-۱-۳. لعان
۵۸ ۲-۱-۴. بیماری زوج در حین عقد ازدواج
۶۰ ۲-۱-۵. وجود حاجب
۶۱ ۲-۱-۵-۱. قتل خطا و شبه عمد
۶۳ ۲-۱-۵-۲. اولاد
۶۵ ۲-۱-۵-۳. عول و تعصیب

۲-۲. موانع موقت	۶۹
۲-۲-۱. شك در وجود مورث	۶۹
۲-۲-۲. شك در وجود وارثی غیر زوجه	۷۰
۲-۲-۳. شك در وجود زوجه دیگر	۷۱
۲-۲-۴. شك در حمل	۷۱
۲-۲-۵. شك در دیون	۷۲
۳. میزان ارث زوجه	۷۴
۴. میراث زوجه در صورت انحصار	۷۶
۴-۱. استناد قائلین به قول عدم رد مطلقاً	۷۷
۴-۲. استناد قائلین به قول رد در زمان غیبت	۷۹
۴-۳. استناد قائل به قول رد به زوجه مطلقاً	۸۱
جمع بندی	۸۴
فصل سوم: ارث در عقد موقت	۸۵
مقدمه	۸۷
۱. مشروعیت عقد موقت	۸۷
۲. وجود و عدم توارث در عقد موقت	۹۰
۲-۱. استناد قول به وجود توارث به طور مطلق	۹۰
۲-۲. استناد قول به عدم توارث به طور مطلق	۹۴
۲-۳. استناد قول به انتفاء توارث در صورت شرط عدم توارث	۹۸
۲-۴. استناد قول به وجود توارث با قرار دادن شرط	۹۹
۳. اقتضای عقد موقت بر توارث یا عدم توارث	۱۰۳
۴. میزان ارث زوجه در عقد موقت	۱۰۵

جمع بندی	۱۰۶
فصل چهارم: ارث زوجه از منقول و غیرمنقول	۱۰۷
مقدمه	۱۰۹
۱. ارث زوجه از منقول و غیرمنقول در فقه امامیه	۱۱۰
۱-۱. اقوال در کیفیت ارث بردن زوجه	۱۱۰
۱-۲. اقوال در مصداق زوجهی محروم از غیرمنقول	۱۱۲
۱-۳. دلایل اقوال در کیفیت ارث بردن زوجه	۱۱۴
۱-۳-۱. روایات مورد استناد	۱۱۴
۱-۳-۱-۱. گروه اول: روایات بیان کننده محرومیت زوجه	۱۱۵
۱-۳-۱-۲. گروه دوم: روایات دال بر عدم محرومیت زوجه	۱۲۳
۱-۳-۱-۳. گروه سوم: روایات تفصیل دهنده میان زوجات	۱۲۵
۱-۳-۲. پیش فرض ها در محرومیت زوجه	۱۲۵
۱-۴. بررسی اقوال در کیفیت ارث بردن زوجه	۱۲۷
۱-۴-۱. استناد گروه اول قائلین	۱۲۷
۱-۴-۲. استناد قول اول از گروه دوم قائلین	۱۳۰
۱-۴-۳. استناد قول دوم از گروه دوم قائلین	۱۳۱
۱-۴-۴. استناد قول سوم از گروه دوم قائلین	۱۳۲
۱-۵. بررسی اقوال در مصداق زوجهی محروم از ارث زمین	۱۳۸
۱-۵-۱. استناد گروه اول قائلین	۱۳۸
۱-۵-۲. استناد گروه دوم قائلین	۱۴۰
۲. ارث زوجه از منقول و غیرمنقول در مذاهب اربعه	۱۴۳
۳. ارث زوجه از منقول و غیرمنقول در قانون مدنی مصر	۱۴۴

صفحه	عنوان
۱۴۴	جمع‌بندی
۱۴۵	سخن آخر
۱۴۹	فهرست منابع
۱۴۹	* قرآن کریم
۱۴۹	أ. منابع عربی
۱۶۰	ب. منابع فارسی
۱۶۲	ج. مقالات
۱۶۲	د. سایت

پیشگفتار

ارث و مسائل مربوط به آن از زمانی موضوعیت یافت که حق مالکیت برای انسان‌ها تعریف شد و سپس در پی فوت مالک اموالی از او به جا ماند. اما اسلام به ارث زوجه به طور خاص رسمیت داد. به دلیل تفاوت‌های موجود در مبانی و اصول کلی میان فقه امامیه، مذاهب اربعه و قانون مدنی مصر، علی‌رغم شباهت‌های بسیار، تفاوت‌هایی نیز به چشم می‌خورد. اکثر این موارد اختلاف در جزئیات هستند؛ چراکه در اصل و میزان ارث زوجه از زوج به دلیل بیان صریح قرآن، که مهمترین دلیل مشروعیت ارث زوجه می‌باشد، همه مذاهب و قانون مصر اتفاق نظر دارند.

عقد موقت بنا بر اعتقاد امامیه مشروع و صحیح است، لکن در مذاهب اربعه و قانون مصر چنین عقدی صحیح نمی‌باشد، پس این بحث در آنجا مطرح نمی‌شود. در فقه امامیه بنا بر قول مشهور و مختار در صورت شرط کردن، ارث خواهند برد؛ اما ارث زوجه موقت به اندازه شرط از ثلث داده می‌شود.

به نظر می‌رسد با وجود اقوال مختلف از فقهای امامیه در کیفیت ارث بردن زوجه، بهتر است قول منتخب آن باشد که زوجه چه با فرزند و چه بی فرزند، از عین همه‌ی اموال منقول و قیمت اموال غیر منقول ارث خواهد برد. قابل ذکر است که در فقه مذاهب اربعه و قانون مصر زوجه از عین همه‌ی اموال منقول و غیر منقول ارث می‌برد.



فصل اول

کلیات و مفاهیم

۱. کلیات

۱-۱. تبیین موضوع

بر اساس مقتضای عقد نکاح زن و شوهر بر یکدیگر حلال می‌شود و غیر از حلال شدن حق دیگری به مقتضای عقد نکاح برقرار نمی‌شود.^۱ بنابراین هر حقی برای زن یا شوهر نیاز به یک مبدأ الزام آور دارد. در تعیین حقوق اسلامی یکی از مبادی الزام، حکم الهی است. در ریشه‌یابی استحقاق زوج و زوجه بر میراث یکدیگر با این اصل که عقد نکاح به آن دلالت ندارد، باید ریشه آن را در حکم شرعی جستجو کرد. بر این اساس هر آنچه به مقتضای عقد نکاح باشد مطابق با اصل است و هر آن چیزی که مطابق با مقتضای عقد نکاح نباشد مخالف با اصل و دارای منشأ حکمی است و ارث زوج و زوجه از این قسم است. پس از آنکه نکاح به‌طور صحیح واقع شد روابط زوجیت بین طرفین، موجود و حقوق و تکالیف زوجین در مقابل همدیگر برقرار می‌شود که یکی از آثار مهم و حقوق ناشی از زوجیت که با وقوع عقد نکاح صحیح برقرار می‌گردد، حق توارث زوجین از یکدیگر است. بنا به نص قرآن این حکم الهی در مورد حق ارث زوجه به‌صورت فرض ثابت معین گردیده است.

اثر حاضر بررسی است تطبیقی بر موضوع ارث زوجه در فقه اسلامی شامل فقه امامی، مذاهب اربعه و قانون مدنی مصر. سعی شده حق ارث برای زوجه در فقه امامی را تبیین نموده

۱. زین الدین بن علی عاملی، *مسائلک الافهام الی تنقیح شوائع الاسلام*، ج ۷، چاپ اول، قم: موسسه المعارف الاسلامیه، ۱۴۱۳ق، ص ۴۴۶؛ سید محمود هاشمی شاهرودی و دیگران، *موسوعه الفقه الاسلامیه طبقاً لمذهب اهل بیت علیهم السلام*، ج ۹، چاپ اول، قم: موسسه دائره الفقه الإسلامیه، ۱۴۲۳ ق، ص ۲۶۰.

حدود و محدودیت‌های آن بررسی گردد؛ سپس سهم الارث زوجه را در مذاهب اربعه و قانون مدنی مصر بررسی نموده و نظریات و قوانین آن‌ها در مورد ارث مورد کاوش قرار داده شود، در نهایت میان امامیه و مکاتب حقوقی مقایسه‌ای تطبیقی انجام شود که بیان‌کننده نقاط اشتراک و افتراق آن قوانین با احکام امامیه باشد. نکاتی مانند: تاریخچه ارث و نحوه آن در طول زمان، موقت یا دائم بودن عقد زوجین، یا ارث‌بری از همه یا بخشی از اموال (متعلقات ارث)، شروط و موانع ارث و غیره، نکات کلیدی در تعیین نقاط اشتراک و افتراق خواهد بود.

۱-۲. ضرورت و اهداف

سال‌هاست کنوانسیون‌ها و نهادهای بین‌المللی داد دفاع از حقوق زنان را سر داده‌اند و ادعای حمایت نموده‌اند؛ لذا در راستای همین ادعا، شبهات و سؤالات بسیاری در مسائل زنان بر فقه اسلامی مطرح نمودند. این شبهات که در اکثر محیط‌ها و اذهان بی‌پاسخ مانده، باعث این توهم در بین اقشار مختلف زنان جامعه ما گشته که واقعاً حقوق زنان در اسلام کمتر از مردان است و اسلام با آیه «الرجال قوامون علی النساء» به حقوق زنان خدشه وارد نموده، با تعیین دیه و ارث نصف مرد، زن را از حقوق طبیعی خود محروم کرده است.

آنچه با بررسی تمامی حقوق زن در مجموع در فقه یافت می‌شود این امر را محرز و ضروری نمود که احکام اسلام باید به درستی، همان‌گونه که خداوند متعال به روشنی و سرشار از حکمت حکم فرموده، بیان گردد. لذا پژوهش حاضر در راستای همین ضرورت به بررسی ارث زوجه که موضوع شبهه‌ی شبهه‌انگیزان است خواهد پرداخت.

۱-۳. پیشینه تاریخی

از زمانی که بشر مفهوم مالکیت را درک کرد و زندگی جمعی شکل گرفت، پس از فوت افراد، مسئله تصاحب و مالکیت اموال بازمانده از او به شکل جدی مطرح شد. اینجا به پیشینه ارث زوجه در ادیان و تمدن‌های قبل از اسلام پرداخته می‌شود.

۱-۳-۱. دین یهود:

تفاوت‌های اساسی ارث زن و مرد و به‌طور مشخص، محرومیت‌های کلی و جزئی زن در دین یهود به شرح زیر است:

۱- در صورتی که متوفی فرزند باشد، یعنی پدر و مادر او زنده باشند. پدر به تنهایی در طبقه دوم وراثت قرار می‌گیرد، ولی مادر با محرومیت کلی از ارثیه فرزندش مواجه است و اگر وراثت منحصر در پدر یا مادر باشند نیز، تنها پدر از ترکه فرزند ارث می‌برد و مادر اصولاً در هیچ‌یک از طبقات وراثت قرار نمی‌گیرد.^۲

۲- در صورتی که پدر (متوفی) دارای فرزند پسر و یا حتی نوادگان پسری باشد، دختر بهره‌ای از ارثیه پدر نخواهد داشت. ولی دخترانی که در زمان حیات پدر به خانه شوهر نرفته‌اند، مادامی که شوهر نکرده‌اند، برادران موظف‌اند تمام مخارج و لوازم تعلیم و تربیت آن‌ها را تکفل نمایند. و در هنگامی که می‌خواهند به خانه شوهر بروند به آنان جهیزیه بدهند که جهیزیه هر یک از دختران، نباید کمتر از یک‌دهم سهم الارث پسران باشد و پدران می‌توانند، بر حسب وصیت، سهم الارث دختران خود را نسبت به پسران، نصف تعیین کنند. البته این قاعده، در مقررات اصلاحی بعدی کلیمیان اصلاح گردیده و به‌موجب آن دختر، چه از دواج کرده باشد، چه از دواج نکرده باشد، نصف وراثت ذکور از ماترک والدین خود ارث می‌برد.^۳

۳- اگرچه زوجه، در طبقه اول وراثت از زوج قرار دارد، ولی این امر در صورتی است که زوجه اولادی نداشته باشد. ولی اگر دارای اولاد باشد، تنها حق دارد که مهریه و جهیزیه خود را که در واقع اموال خود اوست، مالک گردد و در صورتی که اولاد نداشته باشد، علاوه بر مهریه و جهیزیه، یک‌چهارم ترکه زوج را به ارث می‌برد.^۴

البته ظاهر عبارت شرح تورات، محرومیت کلی زوجه از ارث زوج است، در آنجا

۲. بند اول، ماده هفتم مقررات اصلاحی ارث کلیمیان جهان مصوب ۱۳۵۵

۳. احمد دیلمی، مطالعه تطبیقی ارث زن، نامه مفید، شماره ۲۹، ۱۳۸۱ ش، ص ۹۵ تا ۱۱۶

۴. عزیزالله فهیمی، بررسی تطبیقی (ارث اقلیت‌های دینی در حقوق اسلام و ایران)، چاپ اول، دانشگاه قم، ۱۳۸۱، ضمائم (پاسخ‌های انجمن کلیمیان تهران) ص ۲۳۷-۲۶۲.

که می‌گوید: «این افراد از خویشاوندان خود ارث می‌برند، ولی آن خویشاوند وارث آنان نمی‌شود» و از جمله این افراد «شوهر نسبت به همسرش» را نام می‌برد.^۵

در مقررات اصلاحی ارث کلیمیان جهان، اصلاحاتی در چگونگی ارث، به نفع زوجه و به ترتیب زیر صورت گرفت:

الف - درجایی که زوجه اولاد دارد، سهم الارث زوجه، برابر سهم یک دختر که نصف سهم یک پسر است، خواهد بود، مشروط به این که میزان مهریه او بیشتر از سهم یک دختر نباشد که در این صورت فقط مهریه را می‌گیرد و اگر مهریه کمتر از سهم دختر باشد، بقیه را می‌گیرد.

ب - هرگاه متوفی والدین و برادر و خواهر داشته باشد، سهم زوجه برابر با سهم یک فرزند ذکور بعلاوه مهریه و جهیزیه خود است و اگر فقط والدین داشته باشد، سهم زوجه برابر با یک چهارم ترکه است بعلاوه جهیزیه و مهریه. ولی در مورد سهم زوج از ترکه زوجه مقرر شده که هرگاه زوجه اولاد داشته $\frac{1}{4}$ ترکه سهم زوج و اگر زوجه اولاد ندارد $\frac{9}{16}$ ترکه سهم زوج است و بقیه به پدر زوجه یا وارث پدر او می‌رسد. همچنین در موردی که تنها وارث زوج است، نصف ترکه به زوج و بقیه به خویشاوندان پدری زوجه می‌رسد. ولی اگر تنها وارث زوجه باشد، $\frac{1}{4}$ ترکه زوج بعلاوه جهیزیه و مهریه به زوجه و بقیه سهم پدر یا اقوام پدری زوج خواهد شد.^۶

۴- در صورتی که پدر بزرگ و مادر بزرگ تنها وارث باشند، همه ترکه به پدر بزرگ می‌رسد و مادر بزرگ سهمی ندارد. به علاوه خویشاوندان منسوب به پدر متوفی بر خویشاوندان مادری او به شرح زیر برتری داده شده‌اند:

۵- اگر برادران مادری و پدری تنها وارث باشند، فقط برادران پدری از ارثیه بهره‌مند می‌شوند.

۶- اگر عمو و دایی وارث باشند، تنها عمو ارث می‌برد.

۵. آبراهام کهن، گنجینه از تلمود، امیر فریدون گرگانی، تهران: یهودامی، ۱۳۵۰، ص ۳۴۸

۶. مقررات اصلاحی ارث کلیمیان جهان، مواد ۷ و ۹

۷- اگر عمه و خاله تنها وارث باشند، فقط عمه ارث می‌برد.

۸- اگر عمو و عمه تنها وارث باشند، تنها عمو ارث می‌برد؛ اگرچه هر دو خویشاوند پدری‌اند.

۹- اگر خاله و دایی تنها وارث باشند، فقط دایی ارث می‌برد؛ اگرچه هر دو خویشاوند مادری‌اند.^۷

بنابراین، در دین یهود با فهرست طولانی از محرومیت‌های زن در ارث روبه‌رو هستیم که محور آن‌ها عبارت‌اند از: ملاک قرار دادن نسبت پدری در بهره‌مندی از ارث و محروم کردن منسوبان مادری. ترجیح مردان بر زنان در میان منسوبان مادری و محرومیت کلی مادر و جزئی زوجه از ارث. اگرچه در برخی مقررات متأخر یهودیان برخی اصلاحات در این موارد صورت گرفت، ولی وضعیت کلی همچنان به قوت خود باقی است.^۸

۱-۳-۲. دین مسیحیت:

در دین مسیح، تفاوت قابل توجهی، در تقسیم ارث بین زن و مرد که ناشی از جنسیت باشد، مشاهده نمی‌گردد. در این دین دختر و پسر، برادر و خواهر، پدر و مادر، پدربزرگ و مادربزرگ، عمه و عمو و نوادگان دختر و پسر، همه از ارث مساوی برخوردارند و جنسیت تأثیری در تعیین سهم الارث آنان ندارد. زوج و زوجه نیز در صورتی که تنها وارث باشند، از بهره مساوی برخوردارند. ولی در صورتی که همراه آنان وارث دیگری از قبیل اولاد وجود داشته باشد، تفاوت‌هایی در سهم الارث زوجین در شرایط برابر مشاهده می‌گردد که با توجه به رژیم کلی حاکم بر ارث زن و مرد در دین مسیح، قابل توجه نیست.^۹

۱-۳-۳. دین زرتشت:

در دین زرتشت زن و شوهر در صورتی که تنها وارث باشند، به‌طور مساوی از ارث بهره‌مند

۷. عزیزالله فهیمی، همان

۸. همان

۹. همان

می‌گردند و هر دو نصف دارایی را به ارث می‌برند. اما در صورتی که متوفی شوهر باشد و از خود اولاد نیز داشته باشد، سهم الارث همسر او یک‌ششم، و اگر متوفی زوجه باشد و اولاد هم داشته باشد، سهم الارث شوهر او، برابر با سهم پسر و دختر متوفی خواهد بود. در آیین زرتشت به موارد نادری نیز از امتیازات «زن» در بهره‌مندی از ارث مواجه می‌شویم که از آن جمله می‌توان به دو مورد زیر اشاره کرد:

۱- در صورت انحصار ورثه در دختر، پسر و همسر، هرگاه متوفی مرد باشد «یک‌ششم» تر که سهم زوجه و مابقی آن، به نسبت پسر دو برابر دختر، تقسیم می‌گردد؛ ولی اگر متوفی زن باشد «یک‌هشتم» تر که سهم زوج و بقیه به‌طور مساوی بین پسر و دختر تقسیم می‌شود. در این مورد ملاحظه می‌گردد که در شرایط برابر برای زن $\frac{1}{6}$ و برای مرد $\frac{1}{8}$ از ترکه اختصاص یافته است.

۲- در قانون مدنی زرتشتیان در زمان ساسانیان آمده است: «اگر دختری بعد از فوت پدر به دنیا آید، خرج عروسی او از ماترک پدر موضوع می‌شود».^{۱۰} محور تفاوت مبتنی بر جنسیت، در تقسیم ارثیه را در دین زرتشت می‌توان، در این اصل خلاصه کرد که مرد در بهره‌مندی از ارثیه زن از سهم برابر با زن برخوردار است، ولی زن در بهره‌مندی از ارثیه مرد، سهمی معادل نصف مرد دارد یعنی با محرومیت جزئی مواجه است؛ جز در دو موردی که از امتیاز برخوردار شده است.

۱-۳-۴. تمدن روم:

بر طبق الواح دوازده‌گانه ژوستی نیانوس امپراطور رم، که از کهن‌ترین اسناد تاریخی حقوق رم است، دختران و زنان به‌طور کلی از ارث محروم بودند و میراث فقط به اولاد ذکور تعلق داشت. هیچ‌کس حق نداشت که حتی، تنها فرزند دختر و ازدواج‌نکرده خود را وارث خویش قرار دهد. اگر پدری تنها چند دختر داشت، می‌بایست برای یکی از آنها شوهر اختیار کند تا شوهر او را وارث خود قرار دهد. در رم قدیم زن نه تنها از ارث محروم بود، بلکه اصولاً

۱۰. رستم شهزادی، قانون مدنی زرتشتیان در زمان ساسانیان، تهران: فروهر، ۱۳۸۶، ص ۱۰۱